

Yenilmez Arafat: Hatırlanması Gereken Ebu Ammar(lar)

İlkokul yıllarımda, doksanların son demlerinde, dönemin *Yeni Yüzyıl Gazetesi*, yüzyıla damgasını vurmuş yüz politikacıyı anlatan bir kitabı okurlarına hediye ediyordu. Böylesi promosyonlar, şimdilerde küçümsenmesi moda olan memleketim taşrasında yaşayan kimileri için çok değerliydi. Gazete bayisinde rastladığım bu kitabı almak için annemden harçlık isteşimi dün gibi hatırlıyorum. O yaşlarda neyi ne kadar anladığım bir tarafa Yaser Arafat'ın ismini ilk o kitapta okumuştum.

Bugünün dijital dünyasında her olguyu, her adı güncelliğın o sığ ve yüzeysel sıkıcılığında ele alan bakış Filistin davasını belli ölçülerde araçsallaştırırken Arafat'ı ve o günleri anmak istedim. Ebu Ammar kod adlı Arafat'ın portresini ortaya koymak, Batı Şeria'da bir profesörün gülümseyerek dile getirdiğı şu gerçeğı de gün yüzüne çıkarmaktır: *“Ebu Ammar [Yaser Arafat'ın kod adı] herkes tarafından gömüldü; fakat O, her seferinde cenaze merasimi sırasında ortaya çıktı ve kederli kalabalıklar arasında el sıkıştı.”*

Modern Bir Spartalı...

Lübnanlı gazeteci Semir Ataullah'ın [deyimiyle](#) evsiz bir mülteci, bir yerinden edilmiş olarak Arafat, dünyada devlet başkanlarının yanında gözlemci bir üye statüsünde değil de bir halkın lideri şeklinde kabul görmüş bir isimdir.

Sık sık saklanmasını gerektiren askerî bir hayat, Arafat için rahat bir hayatı anlamsız kılmıştı. Lüks rezidanslar karşısında kendini her daim rahatsız hisseden Arafat, sade bir yaşamı tercih eden bir liderdi. Sürgündeki ofisler, bir liderin talep etmesi beklenebilecek lükslerden yoksundu. 1994'te Tunus'tan Gazze'ye geldiğinde Filistin oteline yerleşir. Kendisine Gazze Valisi Mısırlı General Yusuf el Agrudi'nin sarayına yerleşmesi teklif edilse de bunu reddeder:

“Sonunda O'na iki katlı, çıkmaz bir sokakta olduğundan korunması kolay bir konut bulunur. Bu, çok basit bir dairedir ve basitliğıyle Gazze ve Ramallah'taki yeni yönetimin birkaç ileri geleninin inşa ettirdikleri lüks ve şatafatlı evlerle şiddetli zıtlıklar sergilemektedir. 'İkinci başkent' olan bu kentte Arafat'ın özel bir dairesi bile yoktur; Arafat bürosunda yaşar.”

Sivil şekilde giyinmeyi ancak ve ancak Filistin Devleti'nin kuruluşundan sonra kabul edebileceğini belirten Arafat'ın gardırobu sadece askerî kıyafetlerden oluşur. Çoraplarını kendisi yamar, kıyafetlerinin düğmelerini kendisi diker. Evliliğı sonrasında bile kendi işini kendi göreceğ denli bir mütevazılığa sahiptir. Bütün bunların yanında, kendi tercih ettiğı yaşam biçimiyle tezat oluşturan ve etrafında da sıklıkla rastladığı gösteriş merakını, hatta düşkünlüğünü hoş görür, ona müdahale etmez.

Smith & Wesson'u ise onun üniformasının ayrılmaz bir parçasıdır. 1965 sonrası, devlet başkanlarını ziyaret edişinde silahını boşaltsa da taşımayı sürdürür, ondan ayrılmayı reddeder.

Arafat'ın Dindarlığı

Çok iyi bildiği Kur'an-ı Kerim'i düzenli olarak okuyan Arafat, konuşmalarında sürekli kutsal kitaba referanslar verir. Sadece bir peygamber değil, siyaset adamı olarak da rehber gördüğü Hz. Muhammed'i her fırsatta anar. İsrail'in zırlı birlikler ve hava kuvvetleriyle saldırdığı Karameh'ten geri çekilişini peygamberin, ölümünü isteyenlerden uzaklaşmak ve İslam'ı yaymayı sürdürebilmek için Mekke'den Medine'ye hicreti ile meşrulaştırır. Selahaddin Eyyübi de onun rehberlerinden biridir: Gereksiz yere kan dökülmesini engellemek için anlaşmalardan çekinmeyen Eyyübi'den de sıklıkla söz eder.

Arafat'ın dindarlığı İslam'ı siyasal bir koz olarak ele almaktan ötedir hatta bununla ilgilenmediği bile söylenebilir; din, salt kendi yaşamının bir parçasıdır. Beş vakit namazını aksatmamaya dikkat gösteren Arafat, İslam Devrimi sonrasında ziyaret ettiği İran'da, etrafındaki Müslümanları namaz kılmadıkları için eleştirecek denli İslam kimliğine bağlıdır. Bunun yanında, farklı dinsel cemaatlere ve onların mirasına gösterdiği saygı, bugünün siyah-beyaz dünyasından anlaşılmayacak hatta hiddet uyandıracak nitelikte samimidir. Nitekim etrafında, kendisine sadakatle bağlı Remzi Kuri, Tunus'taki ofisinin sorumlusu Sami Musallam gibi Hristiyanlar bulunur. Öyle ki Arafat'ın özellikle İkinci İntifada'dan sonraki en önemli gündem maddelerinden biri Filistin'deki, o dönem demografinin yüzde onunu oluşturan Hristiyanların göçünü kontrol altına almak olmuştur.

Politikacı Olarak Ebu Ammar

Arafat'ın uzun yıllar hem İsrail'e hem de kendisine muhalif Araplara karşı nasıl ayakta kaldığı sorusu, onun dönemiyle bugün arasındaki ayrımı da ortaya koyacak yanıtı sahiptir. Arafat için asıl olan Filistin halkının özgürlüğü ve Filistin Devleti'nin kuruluşudur. O, bu davanın nihayete ulaşmasının sadece silahlı mücadele değil, yer yer uzlaşmalarla da mümkün olduğuna inanmış bir pragmatizmi her daim göz önünde bulundurur.

2001 yılında hayatını kaybeden Filistin'de Kültür ve Enformasyon Bakanlığı görevinde de bulunmuş entelektüel Yaser Abdu Rabbuh'un dile getirdiği gibi Arafat'ın siyasi çizgisi, sorumluluk sahibi olan bir siyasetin kefilisi olmak şeklinde tanımlanabilir. Bu sorumluluğa, hayatı tümüyle politika olan Arafat'ın gündelik yaşamında da tanık olunur. Günde on altı ile on sekiz saat arasında çalışan Arafat, yetkilerini devretme konusunda gönülsüzdür. Her şeyi, her detayı bilmek isteyen bir profile sahiptir ve bunun sağlıklı bir karar almanın gereği olarak düşünür.

Uzlaşmayı, reelpolitığın bir gereği olarak gören Arafat için Filistin, “işgal edenler ve işgal edilenler” meselesiydi. Dinsel söylemi Filistinlilerin özgürlüğü için mücadelesinde ön plana çıkarmaktan kaçındığı bu bağlamda dikkat çekicidir. Çünkü Arafat için, Filistin’in Arap dünyası için siyasi bir malzemeye dönüşmesini engellemek de onun siyasi sorumluluğunun bir parçasıdır.

Arafat Sonrası Dünya

Ebu Ammar’ın dünyasında politika daha gerçekçidir, gerçektir. Siyasi sorumluluk ilkesi ile Arafat, Filistinlilerin özgürlüğü için neyin nerede yapılması gerektiğini, siyasal romantizmi reddederek öngörmeye çalışan bir liderdir.

Bugünün dünyasında Ebu Ammar nasıl karşılanır, tahmin etmek güç... Bir kere Arafat’ın pragmatizmi, siyah-beyaz dışında bir renk görmeyen bir politik zihniyet karşısında nasıl konum alırdı, üzerine konuşmak kolay değil... “Siyah-beyaz”ı kullanmaya mı çalışırdı, yoksa siyasi romantizmlerin peşinden gidenlerle mücadele mi ederd, bilemeyiz.

Bana kalırsa Arafat gibi profillerin büyüklüğü de burada yatıyor. Onlar, büyük sorunların “siyah-beyaz” ile çözülmeyeceğini bilecek bir deneyimle hareket ederler. Asıl odak noktalarını, konjonktürel süreçlerde bile gözden yitirmezler. Bu sebeple onlar üzerinde uzlaşmak kolay değildir. Kimileri onlarda sadece ilkesiz bir pragmatizm görür, kimileri ise sadece bir efsane... Fakat onlar için asıl olan sorunun çözümüdür, gerçekçiliklerini ve sorumluluklarını bu çözüm çabası teşkil eder.

Türkiye’de bitmek bilmeyen geç Osmanlı ve erken Cumhuriyet tartışmalarının kaynağında da o dönemin isimlerinin tek dertlerinin gerçek ve sorumlu bir çözüm olduğu gerçeğinin ısrarla göz ardı edilmesi yatmaktadır. Bizler bugün o dönemlerin koşullarını anlamak yerine aktörlerin kararlarını, kendi güncel siyasi pozisyonlarımızı desteklemek için istismar etmekle yetiniyoruz. “Siyah-beyaz”ın dünyasıdır bu. İçinde bulunduğumuz bu karşıtlığı besleyerek sorunlarımızı çözemeyiz.

Ebu Ammar’da gördüğüm bu... Kanaatimce dünya bir gün, üzerine siyah ve beyaz şekilde kutuplaştığı bu isimleri hatırlamak zorunda kalacak...¹

Adem Yılmaz, "Yenilmez Arafat: Hatırlanması Gereken Ebu Ammar(lar)"

<https://www.fikirtepedi.com/deneme/yenilmez-arafat-hatirlanmasi-gereken-ebu-ammalar/> (Yayın

Tarihi: 5 Ağustos 2024).

¹ Bu yazıyı hazırlarken İmge Yayınevi tarafından Türkçeye kazandırılan, Amnon Kapeliouk’un yazdığı ve Demet Lüküslü’nün çevirdiği *Yenilmez Arafat* (2008) adlı çalışmadan yararlandım. Okunmanızı öneririm.

